

In 2021 is Krewerd via een social media poll uitgeroepen tot mooiste kerk van Groningen. De oorspronkelijk aan Maria gewijde kerk werd rond 1280 gebouwd volgens de kronieken van abt Menko's opvolger (Kroniek Bloemhof: *'ad honorem Dei gen. Mariae'*). Gebouwd als een rechthoekige zaalkerk bestaande uit drie gewelfvakken of 'traveeën'. Van de oorspronkelijke drie koepelgewelven bleven er twee bewaard; versierd met geschilderde baksteenpatronen, een typerende afwerking voor 13^e-eeuwse kerken in Groningen en Oost-Friesland. In de 15^e eeuw voegde men in het westen de ruim 20 meter hoge gotische toren toe. Sinds 1983 is de kerk eigendom van de Stichting Oude Groninger Kerken.

Interieur

Het schip bevat een gave 17^e-eeuwse preekstoel met doophek en een herenbank ertegenover. De unieke waarde van de kerk van Krewerd zit in de middeleeuwse elementen. Hoewel het altaar in het koor bij de Reformatie is afgebroken, herinnert de nis in de noordoosthoek nog altijd aan de bediening van de katholieke mis. Hierin is op werkhooft een zandstenen bekken ingemetseld, aan de achterzijde voorzien van een afvoer door de buitenmuur. Deze nis werd door de priester gebruikt voor het reinigen van handen en vaatwerk na de misviering. Bijzonder is dat onder het bekken, op vloerniveau, een tweede afvoer is aangebracht. Waarschijnlijk deed deze dienst als een sacarium of 'heilig putje', bestemd voor de afvoer van het doopwater wanneer dat ververst werd of van het waswater voor het altaarlinnen.

Doksaal

Kort na de bouw van de kerk werd tussen koor en schip een bakstenen doksaal opgetrokken. Een dergelijke tribune in een dorpskerk is al uitzonderlijk, dit exemplaar is ook nog bijzonder oud. Aan de westzijde rust de tribune op drie ronde bogen, waarvan de middelste open is en toegang geeft tot het koor. Voor de twee zijgedeelten met dichte achterwand, stonden altaren. Deze werden tijdens de Reformatie afgebroken. Aan hun vroegere aanwezigheid herinneren nog de smalle openingen in de achterwand. Deze boden vanaf het zijaltaar zicht in het koor, zodat de liturgische handelingen bij alle altaren op elkaar werden afgestemd. Met het oog op de belichting van de altaren werden lage vensters in de buitenwanden aangebracht.

Orgel

Het orgel boven op het doksaal dateert uit 1531 en behoort tot de oudste nog bespeelbare instrumenten in Nederland. Het heeft zijn typisch 16^e-eeuwse schelle klank bewaard en staat in de omgeving bekend als 'de schreeuwder van Krewerd'. Onder de orgelpijpen zijn panelen met laatgotisch vouwwerk te zien. In de zwikken terzijde verbeelden engelen met trompetten de hemelse liturgie. Voor de plaatsing van het orgel werd het doksaal in het midden verbreed en voorzien van een houten borstwering. Het vooruitstekende gedeelte rust op twee houten posten.

Kloosterkerk

Waarom kreeg deze kleine dorpskerk in de middeleeuwen zo'n opmerkelijk monumentaal interieur, dat we eerder in een grote kloosterkerk zouden verwachten? De reden moet vermoedelijk gezocht worden in de relaties tussen de kerk van Krewerd en de monniken van het klooster Bloemhof in Wittewierum. Dit klooster werd bewoond door premonstratenzers. Zij werden geacht zich naast gebed en handwerk, ook te wijden aan zielzorg en prediking onder de leken. De monniken van Wittewierum waren als priesters werkzaam in verschillende omliggende dorpskerken, waaronder Krewerd. Mogelijk vormde het interieur van de Krewerder kerk een afspiegeling van dat van de verdwenen kloosterkerk in Wittewierum.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

SOGK 2021, herziene versie